

Pagina 3 • Soundbites • In het project 'Soundbites uit vervlogen tijden' digitaliseert het Meertens Instituut oude geluidsopnamen van dialectsprekers, onder meer om ze met behulp van een 'sprekende kaart' via internet beschikbaar te stellen.

Pagina 4 • Pleidooi voor een softwarearchief • Om de cultuur en geschiedenis van Nederland voor de toekomst veilig te stellen moet het Rijk zorgen dat er een softwarearchief komt, zeggen twee medewerkers van de Koninklijke Bibliotheek in een opiniebijdrage.

Pagina 5 • Oude kaarten • Een systeem waarmee oude manuscriptkaarten kunnen worden gegeoreferreerd, geannoteerd en gekoppeld aan documenten: MAPS.

JOSINE BOVEN

Pagina 6 • FOCUS op Nicis • In de rubriek Focus wordt deze keer scherp gesteld op Nicis Institute, het onderzoeksinstituut dat zich op stedelijke problemen concentreert.

EN VERDER

Agenda.....2
 Nieuws.....3
 Achtergrond.....4
 Ontwikkelingen.....7
 Column.....8
 Gelezen.....8

Groen licht voor Alfalab

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft onlangs een proefproject goedgekeurd dat als aanloop moet dienen voor Alfalab, het ICT-laboratorium voor de alfawetenschappen. De aanvraag was ingediend door een aantal instituten binnen de Akademie: Huygens, Meertens, DANS, Fryske Akademy en Virtual Knowledge Studio.

Het gaat om een laboratorium waar gereedschappen op ICT-gebied kunnen worden gekoppeld aan digitale bronnen, en dat als centrum dienst doet van waaruit kennis op dat gebied kan worden gedeeld en verspreid. Het project dat nu groen licht heeft gekregen duurt anderhalf jaar en brengt kosten van bijna 1,4 miljoen euro mee. De bedoeling is dat het leidt een groter project, waarvoor dan ook financiële steun van bijvoorbeeld NWO zal worden gevraagd.

Zie pagina 4: 'Een virtuele plek'

Complete virtuele volkstelling in 2011

De Virtuele Volkstelling is in Nederland een haalbare zaak. Dat is vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), dat daarmee uitvoering gaat geven aan de Europese verplichting om in 2011 een volkstelling uit te voeren. Het CBS deed een dergelijke telling als enige in Europa al eerder, in 2001.

Een meerderheid van de lidstaten pakt de volkstelling volledig op de traditionele manier aan met individuele gegevensverzameling. Anderen, zoals de Scandinavische landen en Zwitserland, kiezen voor het gebruik van overheidsregisters al of niet in combinatie met individuele verzameling van gegevens. Nederland zal als enige een complete volkstelling produceren met behulp van registerinformatie en data uit enquêtes die zodanig statistisch zijn gecombineerd en 'opgehoogd' dat ze op betrouwbare wijze de gehele populatie dekken. Op die manier komen gegevens beschikbaar die kunnen worden vergeleken met uitkomsten van eerdere Nederlandse Volkstellingen en met die van andere landen.

Rond de laatste traditionele volkstelling in Nederland, in 1971, stapelden vooral de bezwaren op privacygebied zich zodanig op dat werd besloten het verzamelen van gegevens op deze manier te beëindigen. Daarnaast speelden kostenoverwegingen een rol. In 1981 en 1991 waren er beperkte volkstellingen met behulp van registergegevens (bevolkingsregister e.d.) in combinatie met de toenmalige enquêtes over de beroepsbevolking en de woningbehoeften. In 2001 was er weer een grote Volkstelling, maar op 'virtuele' basis. Bij de komende aflevering van 2011 worden echter veel meer en gedetailleerdere gegevens verzameld. 'Dat komt enerzijds omdat het nu een Europese verplichting is,' zegt Eric Schulte

Nordholt, bij het CBS projectleider Volkstelling, 'met inbegrip van alle specificaties die tot zeer gedetailleerde tabellen zullen leiden. Anderzijds zijn we nu ook technisch zo ver dat we in staat zijn om op alle gewenste gebieden gegevens op populatieniveau te produceren zonder onze toevlucht te nemen tot de traditionele dataverzameling'.

De techniek van het zogenaamde 'herhaald wegen' is volgens het CBS met succes gebruikt om voor de Volkstelling 2001 een set consistente tabellen op te leveren. Die techniek is nodig om steekproefgegevens te combineren met registerdata. Met de opgedane ervaring is het bureau er nu klaar voor om de virtuele volkstelling van 2011 over de gehele breedte op een verantwoorde manier uit te voeren.

De kosten van het project, waarvoor bij het verantwoordelijke ministerie van Economische Zaken zal worden aangeklopt, zullen maar een fractie bedragen van hetgeen

WIEBE KIESTRA

Eric Schulte Nordholt

voor een traditionele telling nodig zou zijn. Schulte Nordholt: 'Een telling op de vroegere manier zou zeker enkele honderden miljoenen euro's vragen. Nu praten we over enkele miljoenen euro's'. Afgezien van de kosten is het moeilijk om vast te stellen welke aanpak uit kwaliteitsoogpunt te verkiezen zou zijn, zegt de projectleider. 'Een nadeel van

de virtuele aanpak is wellicht dat je je toch baseert op gegevens die deels van oorsprong op een smallere basis berusten dan die van de hele populatie. Maar daar staat tegenover dat wij (voor de registervariabelen) geen last hebben van de vertekening die door non-respons wordt veroorzaakt en dat is statistisch van grote waarde'. (MdG)

Nationaal Archief op Flickr

Het Nationaal Archief presenteerde op 4 november samen met Spaarvestad Photo zijn nieuwe fotoverzameling op de openbare fotowebsite Flickr the Commons. De drukte bij die gelegenheid gaf aan hoe benieuwd collectiebeheerders zijn naar de ervaringen tot nu toe, waarover Georges Oates (Flickr) en Fiona Romeo (National Maritime

Museum, Greenwich) vertelden.

Eerder was er al veel publiciteit geweest nadat op 21 oktober de eerste vierhonderd foto's beschikbaar waren gemaakt. Op 28 oktober had het NOS-journaal een item over het project. Tot de dag van de presentatie had de bewuste website 400 duizend bezoekers getrokken, en een veelheid aan commentaren met vaak feitelijke informatie. Tijdens de forumdiscussie bij de presentatie was er publiek gemor over de kleine beelden van Spaarvestad. 'Je omzet beschermen mag, maar niet op Flickr' zo werd naar voren gebracht. Het Nationaal Archief hoopt vooral op reacties op de zeer informatieve foto's van de Arbeidsinspectie uit het begin van de twintigste eeuw. Hiervan werden de complete, onbewerkte images geplaatst, inclusief de kartonnen randen en getypte onderschriften. Of dit een goede keus was, valt te beoordelen op www.flickr.com/photos/nationaalarchief. (Yola de Lusenet)

Leerstoel 'Grote Historische Databestanden'

Onderzoeker Kees Mandemakers van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam is per 1 september voor vier jaar benoemd tot hoogleraar 'Grote Historische Databestanden' aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Het gaat om de eerste bijzondere leerstoel in Nederland met deze leeropdracht. 'Wij hebben het plan voor die leerstoel opgevat omdat we het groeiend belang zien van grote databestanden die steeds meer beschikbaar komen,' licht prof. dr.

Dick Douwes toe, decaan van de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen die de leerstoel instelde. 'Daar willen we als faculteit graag op inspelen en dan is het IISG een heel goede partner, die ook zelf belang hecht aan formele relaties met historische faculteiten.' Daarnaast roemt Douwes de capaciteiten van Mandemakers, die hij als 'zeer professorabel' typeert.

Mandemakers is hoofd van de Historische Steekproef Nederland (HSN), die hij sinds 1991 mede van de grond hielp en waarover hij een

reeks publicaties op zijn naam heeft staan. Hij gaat zich in Rotterdam vooral met 'de methodologische en informatietechnische aspecten' bezighouden van de verwerking van individuele historische gegevens, en met de samenhang tussen individu en maatschappij vanuit het perspectief van de levensloop. De grote historische databestanden waarover het IISG beschikt bieden daarbij de kans om de mogelijkheden voor kwantitatief historisch onderzoek flink te vergroten, verwacht het instituut zelf. (MdG)